

Štev. 49 Leto V. Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Ureduje uredniški odbor. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. — Tiska Tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, I

in Novo mesto

OD TEDNA DO TEDNA

Dolgo vrsto let po zadnji svetovni vojni ni bilo dneva, da bi ne bili izraza »hladna vojna« uporabili v časnikih, po radiu in političnih govorih po vsem svetu. Ljudje so z zaskrbljenostjo in bojaznijo v srcu motrili mednarodno vzdušje, polno groženj, se vpraševali, kdaj bo konec vojne vihrne na Koreji in v Indokini... Kazno je bilo, da se črni, grozeči oblaki nad človeštvom nočejo in nočejo razpršiti.

Podlej se je obrnilo na boljše. Ze v enem izmed prejšnjih tedenskih pregledov smo povedali, kateri vzroki so privedli do prekreta v prid miru, do izboljšanja mednarodnega položaja. Zdaj bi ponudili samo to, da so se motili tisti, ki so mislili, češ zdaj se bo pa vse kaj hitro in zlahka uredilo, spore bodo poravnali, narodi in države se bodo spravili med seboj in ljudje se bodo oddahnili od groženj in nevarnosti.

Da, zmotili so se tisti, ki so tako mislili, dasiravno so v bistvu vendarle imeli prav. Korenine nezaupanja so bile globlje, kot so sodili nekateri. In zato se je pokazalo, da ni moč kar čez noč napraviti iz nemira — mir, iz nezaupanja — prijateljstvo.

Da je temu tako, so pokazali dogodki preteklega tedna. V Moskvi so se zbrali samo predstavniki vzhodnih držav in poudarili, da bodo združili svoje vojske pod skupnim poveljstvom, če se bo Zahod dokončno odločil dati Zahodni Nemčiji orožje v roke. Na Daljnem vzhodu se je tudi deloma obrnilo na slabše: ZDA so sklenile s Čangajškom in njegovimi pogodbo o varnosti, s katero so se obvezale, da bodo branile Formozo, če bi jo kdo napadel. Tudi dejstvo, da so ZDA sklenile sprostiti vprašanje trinajstih ameriških letalcev, ki so jih kot volune obdoli na Kitajskem, pred združenimi narodi, ne obeta nič posebno dobrega.

Vse to kaže, da stare bolezni na tem svetu še niso povsem ozdravljene. Bolezenski znaki so se povrnil. To je treba poudariti, da bi imeli jasen razgled po mednarodnem položaju, da se ne bi slepili z jalovimi utvarami, da ne bi gradili upov na peku.

Toda bilo bi enostransko in napačno, če bi prezrli sončno stran svetovnega dogajanja, če bi videli samo sončne strani. Drži in to je treba vnovič in vnovič poudarjati, da so se sile miru na svetu v zadnjem času močno okrepile. Zagovorniki politike blokov, razpihovanja mržnje med narodi, sejalci nezaupanja so čedalje bolj osamljeni.

Prav zato moramo vnovič poudariti pomen poti predsednika Tita v Indijo in Burmo. V tem primeru namreč ne gre za to, da bi ustanovili nov, tretji tabor, tretji blok med Vzhodom in Zahodom, kot hočejo dokazati nekateri ljudje po svetu, ki so si vtepli v glavo, da je svet razdeljen v dva nespravljiva dela. Ne, ne gre za to, kajti takšna politika ustvarjanja »tretjega bloka« bi samo zaostrela sedanja svetovna nasprotja.

Nasprotno, za okrepitev sile miru gre, za okrepitev tistih čimteljev gre, ki pospešujejo mednarodno razumevanje, čimteljev, ki jim je mir pri srcu, ker so na lastni koži izkusili, kaj pomeni vojna. Gre za to, da se zagotovi mir, da bi lahko narodi nemoteno gradili svoje dežele, da bi bolje živeli, imeli dovolj stanovanj in vsega ostalega, kar potrebujejo. Človeštvo ima še obilo vprašanj, ki jih je treba čim prej urediti. Polovica ljudi na svetu je še nepismenih, še vedno žive milijoni v bedi, lakoti in pomanjkanju.

Tem smotrom, smotrom miru in sožitja med narodi ter državami bo posvečen obisk predsednika Tita v obeh mirroljubnih azijskih deželah. Zato je prav in dobro, da z zrelim optimizmom presojamo razvoj dogodkov po svetu, upoštevamo vse ovire na poti miru, hkrati pa se tudi zavedamo, da so pravi zagovorniki miru čedalje močnejši, ker ne gledajo križemrok, kako se stvari razvijajo, temveč odločno posegajo v svetovno dogajanje zato, da bi se položaj obrnil na boljše.

10. december Dan človekovih pravic

Desetega decembra 1948 je Generalna skupščina OZN sprejela in razglasila Splošno deklaracijo človekovih pravic, s tem zgodovinskim dejanjem naroča OZN vsem državam — članicam, naj sprejmejo to deklaracijo kot skupen ideal, ki naj ga dosežejo posamezniki in vse človeštvo.

Deklaracija naštevava osnovne pravice, ki jih je treba priznati kot prirojene človeškemu dostojanstvu ter so za vse ljudi: brez razlike enake in nujne. Priznanje teh pravic naj ustvari temelj svobode, pravičnosti in miru na svetu.

Ta cilj še danes v največjem delu sveta ni dosežen. Človeštvo se počasi in za ceno težkih žrtv približa k splošnemu spoznanju, da je teptanje osnovnih človekovih pravic vir stalne nevarnosti vojne, vzrok revševine in zaostalosti. Zgodovina človeštva je zgodovina boja za osnovne človekove pravice. Zato je neprecenljivega pomena, da je napredno človeštvo v OZN uspešno v Splošni deklaraciji formuliralo nekaj osnovnih pravnih načel, ki jih naj v svojih zakonodajah upoštevajo vse države sveta. Taka osnovna načela so na primer: vsi ljudje se rodijo svobodni in imajo enako dostojanstvo in enake pravice ne glede na plemensko, barvo, spol, jezik, vero, politično in drugo prepričanje, narodno in socialno pripadnost, premoženje, rojstvo itd. Deklaracija naštevava vrsto členov, s katerimi navaja osnovne pravice človeka. Navedimo čl. 25: »Vsak ima pravico do takšnih življenjskih pogojev, ki zagotavljajo njemu in njegovi družini zdravje in blagostanje, posebej še hrano, obleko, stanovanje, zdravniško oskrbo in potrebno socialno pomoč; ima pravico do zavarovanja za primer brezposelnosti, bolezni, delovne nezmožnosti, vdovstva ali starosti in sploh za vsak primer nezakrivljene izgube življenjskih sredstev. Matere in otroci, rojeni v zakonski zvezi ali zunaj nje, morajo uživati enako socialno varstvo.«

Deklaracija poudarja enakost moških in žensk, enakost Zato smo po zadnji nečloveški vojni dokazali svetu — čeprav na račun ogromnih materialnih in duhovnih sil, — da so tudi mali in revni narodi sposobni boriti se za svoje osnovne pravice in napredovati gospodarsko in kulturno, če imajo cilj pred seboj. Za nas sta cilj in pot socialistična ureditev družbe. Ta ureditev je istovetna s stremljenjem vsega človeštva k napredku in upoštevanju pravic človeka. Imamo torej vso pravico in dolžnost, da na tej poti vztrajamo in da 10. december — dan človekovih pravic slavimo kot svoj praznik.

ški vojni dokazali svetu — čeprav na račun ogromnih materialnih in duhovnih sil, — da so tudi mali in revni narodi sposobni boriti se za svoje osnovne pravice in napredovati gospodarsko in kulturno, če imajo cilj pred seboj. Za nas sta cilj in pot socialistična ureditev družbe. Ta ureditev je istovetna s stremljenjem vsega človeštva k napredku in upoštevanju pravic človeka. Imamo torej vso pravico in dolžnost, da na tej poti vztrajamo in da 10. december — dan človekovih pravic slavimo kot svoj praznik.

Novi tečaj Politične šole v februarja 1955

Novi petmesečni tečaj Politične šole pri CK ZKS se bo ponovno pričel 1. februarja 1955. Šola je namenjena predvsem delavcem in delavkam v industriji in kmetijstvu.

Interesenti naj osebno napišejo prijavo z vsemi osebnimi podatki, s podatki o dokončanih šolah in tečajih, o stažu in funkcijah v političnih organizacijah, o osnovnem poklicu in zaposlitvi ter o višini mesečnih prejemkov.

Prijave bomo sprejemali do 31. decembra 1954. Interesenti naj jih pošljejo na naslov: Politična šola pri CK ZKS, Parmova 37/II. trakt, telefon 23-981 int. 206.

Slušateljem bo za čas študija zagotovljena štipendija, golenec izven Ljubljane pa tudi bivanje v internatu Politične šole. Podrobnejše informacije se dobijo pri upravi Politične šole in na okrajnih komitejih ZKS svojega okraja.

Šola nudi temeljno znanje iz osnov znanstvenega socializma in politične ekonomije, ki omogoča absolutnom nadaljnji samostojni študij naših političnih in gospodarskih vprašanj, zlasti pa jih usposablja za globlje razumevanje aktualnih družbeno-gospodarskih problemov v zvezi z nastajanjem komun.

Velike potrebe investicije v novomeškem okraju za leto 1955

Na peti redni seji je zbor proizvajalcev OLO Novo mesto 3. decembra obravnaval urednicevanje družbenega plana v letošnjem letu, odobril nekatere manjše spremembe postavk ter razpravljal tudi o potrebah investicijskih kreditov za prihodnje leto.

V celoti letošnja vrednost bruto proizvodnje v okraju znatno večja, kot je bilo predvideno v družbenem načrtu. Del te večje vrednosti gre na račun višjih cen, del pa na povprečno in razširjeno proizvodnjo v industriji. Vrednost proizvodnje se bo dvignila od predvidenih 3 milijarde 397 milijonov na okoli 4.097 milijonov din. Največji porast vrednosti proizvodnje izkazuje podjetja NOVOTEKS, PIONIR, KREMEN, GOZDARSTVO in še nekatera manjša podjetja. Spriči tega bo tudi predvideni dobiček podjetij presežen s tem pa se povečuje tudi delež okraja na dobičku za okoli 20 odstotkov.

Podjetja in ustanove so predložile gospodarskemu svetu potrebe investicij za leto 1955. O teh predlogih je svet obširno razpravljal in uvidel, da so potrebe po investicijah izredno velike, vseh prav gotovo ne bo mogoče uresničiti.

Za prosvetne ustanove v okraju (dograditev začasnih in gradnja novih šol ter njihova oprema in drugi) bi bilo potrebno 188 milijonov investicijskega kredita. Svet za zdravstvo in socialno politiko izkazuje potrebo 218 milijonov investicij. V teh investicijah je zapopadna gradnja stavbe za okrožni higienski zavod (začetna dela), nadzidava kirurškega oddelka splošne bolnišnice, oprema zdravstvenih domov v Novem mestu in na podeželju, priprava načrtov za gradnjo nove stavbe za kirurški in ginekološki oddelki zdravstva in socialne politike, ter še druge nujne potrebe.

Ljudski odbor mestne občine Novo mesto bi potreboval vsaj 407 milijonov investicij.

V teh je predvideno nadaljevanje del pri vodovodu, ureditev ceste od Zabeje vasi do Kandijske postaje največji znesek investicij je pa potreben za gradnjo novih stanovanj. Okrajna zadruga zveza je zbrala potrebe po investicijah pri državnih in združnih posevkih ter kmetijskih združenjih. Te potrebe znašajo najmanj 114 milijonov, kar je v resnici zelo malo. Podozelske občine so dosedaj predložile skupne potrebe vsaj za 500 milijonov din investicij. Za dokončno elektrifikacijo vseh naselij v okraju, vključno z industrijskim tokom, bi bilo potrebno 232 milijonov din. Podjetja so za potrebe novih gradbenj ter razširitve proizvodnje in boljše opreme obratov predložila optrebo po investicijskem kreditu v skupnem znesku nad 2 milijardi dinarjev. Skupne potrebe vseh investicij v okraju za prihodnje leto izkazujejo ogromen znesek, nad 3 milijarde 300 milijonov din.

Ce upoštevamo, da bo letos porabljen vsch investicij v okraju skupno z okrajnim proračunom okoli 1 milijardo 150 milijonov din in da je bilo potrebno dokaj napоров, da bodo sredstva koristno porabljena, potem je gotovo, da na tolike investicije, kot so navedene zgoraj, ni mogoče računati. Potrebe so v resnici velike, vendar bo treba upoštevati, kaj je bolj nujno. Tega mišljenja je bil tudi zbor proizvajalcev.

V industriji so potrebne največje investicije za začetno



»BELOKRANJSKI BOREC« — spomenik, ki so ga odkrili v Metliki 26. novembra

Delo okrajne ljudske univerze

Pri okrajnem odboru ljudske prosvete Novo mesto je ustanovljen odbor okrajne univerze. Sestavljajo ga zastopniki raznih strok, predseduje pa ing. Ivo Zobec. V pomoč in v lažjo koordinacijo dela si je odbor priključil

Dopisujte v »Dolenjski list«

širši aktiv iz predavateljev raznih strok. Aktiv šteje 55 predavateljev in se je dvakrat sestel. Delo Ljudske univerze v lanskem letu je pokazalo velike uspehe na podeželju. Ljudje si predavanj želijo in jih radi poslušajo.

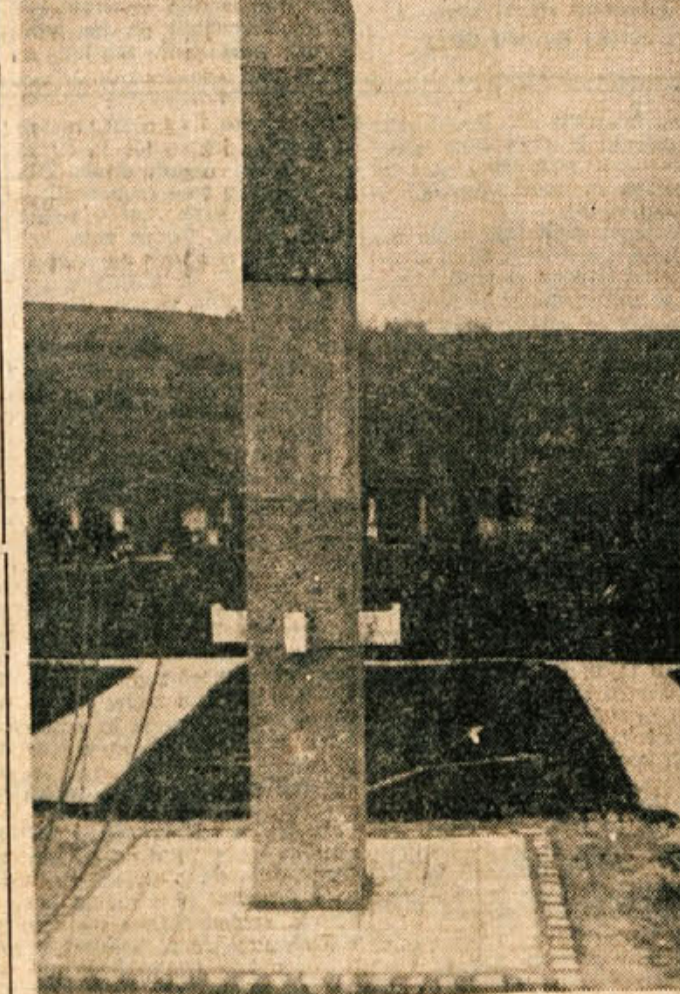
Strokovnjaki so pripravili naslove predavanj in že pripravljajo podrobne načrte predavanj. 9 kmetijskih strokovnjakov bo predavalo o kemizaciji kmetijstva, o sadjarstvu, obnovi vinogradov predvsem pa bodo poudarjali naloge živinoreje na Dolenjskem. 5 gozdarskih strokovnjakov bo govorilo o oskrbi in sečnji gozdov itd., 7 pravnih predavateljev bo govorilo o splošnih zakonih, tolmačili bodo zakon o prometu zemljišč, o mladinski kriminaliteti, itd. Kmetje si zelo želijo predavanj iz veterinarstva, ki jih bodo nudili okrajni in krajevni veterinarji. 12 zdravstvenih delavcev se je javilo, da bodo predavali po željah, ki jih bodo izrazili ljudje s podeželja sami. Prosvetni delavci pa pripravljajo zanimiva predavanja o družinski vzgoji, izbiri poklicev, iz zgodovine Dolenjske itd. Uslužbenici Tajništva za gospodarstvo, katastrske in finančne uprave bodo predavali o gospodarskih uredbah, odmeri davkov in o družbenem planu za l. 1955.

Naslove redavanj in seznam predavateljev je okrajni odbor ljudske prosvete po-

OBVESTILO Izšel je IZSELJENSKI KOLEDAR za leto 1955. Koledar je prav lepo darilo svojcem v inozemstvu. Dobičega ga lahko tudi v uredništvu Dolenjskega lista.

slal vsem šolam, svetom za prosveto pri občinskih ljudskih odborih in vsem kulturnim društvom. Naloga teh odborov je, da na podlagi seznama sestavijo načrt predavanj in za vsako predavanje, ki ga želijo, sprostijo okrajnemu odboru. Lp 8 dni pred dnem predavanja.

Prireditelj predavanj Ljudske univerze mora voditi dnevnik predavanj in razprave poslušalcev. Ta dnevnik je važen za organizacijsko delo ter zgodovinski razvoj ljudskega izobraževanja. Ponoskod bodo ta predavanja združena s



Spomenik borecem NOB in žrtvam na novomeškem pokopališču (odkrit 28. novembra)

Dobro gospodarstvo v KZ pri Sv. Gregorju

Nedavno (24. novembra) je bila seja upravnega in nadzornega odbora KZ Sv. Gregor. Seji je predsedoval predsednik zadruga Franc Marolt.

Najvažnejša točka dnevnega reda je bilo revizijsko poročilo, ki ga je imel revizor Republiške zveze KZ iz Ljubljane. Izbrano poročilo je pokazalo vse poslovanje zadruga od ustanovitve pa do 31. oktobra letos. Poslovanje zadruga je bilo na vseh področjih zelo dobro (je poudarilo poročilo); bile so sicer tu pa tam manjše formalne nepravilnosti, ki pa niso bile storjene namenoma, pač pa nevede, zaradi trenutnega nepoznanja situacije.

KZ je gospodarsko tako močna, da posluje popolnoma z lastnimi obratnimi finančnimi sredstvi. Letošnje leto je pokazalo do 31. oktobra 1 milijon 700 tisoč din čistega dobička, kar je zadovoljivo za tako manjšo zadrugo, ki nima obratov, pač pa samo odseke, in sicer pet: trgovski, lesni,



Ne pozabi na pravilo-FOX za čevlje je zdravilo

REME a čas od 10. do 17. decembra. Od 10. do 13. decembra še padavine (večinoma snež), zatem postopoma izboljšanje. Okrog 15. decembra nekoliko topleje, a le prehodno. Konec srihodnjega tedna bo predvidoma ponovno pričelo snežiti.

Vztrajajmo pri reševanju našega sadjarstva

Ko se približujemo zaključku leta, je potrebno, da ugotovimo, kakšne rezultate je rodila dosedanja akcija naših sadovnjakov, kaj je potrebno pri tem našem delu popraviti ali izboljšati in kako to delo v bodoče usmeriti, da bomo čimprej dosegli zaželene uspehe.

Izredno slabo stanje in propadanje sadovnjakov tudi na Dolenjskem je vzrok, da smo se takorekoč v zadnjem trenutku, resno lotili priprav za urejevanje in obnovo našega sadjarstva. Okrajna zadruga zveza Novo mesto je pozni organiziral na Kmetijski šoli na Grmu tečaj za sadjarske pomočnike, ki bi naj v posameznih okoliših pomagali pri organizaciji tega dela. Dobro se namreč zavedamo, da takemu stanju, v kakršnem je ena od važnih kmetijskih panog, niso krive samo gospodarske razmere preživele dobe, temveč v veliki meri tudi pomanjkanje strokovnega znanja in zavesti naših sadjarjev. V začetku meseca decembra bomo tak tečaj ponovili, da zajamemo tudi še tiste kraje, kjer sadjarskih pomočnikov še nimamo. Na drugi strani pa smo imeli tudi na terenu celo vrsto predavanj in lokalnih tečajev, ki so bili dobro obiskani. Tudi s temi predavanji in tečaji bomo v letošnji zimski sezoni nadaljevali.

Kakšen je bil rezultat vsega tega? Razumljivo je, da se marsikje po naših sadovnjakih že na prvi pogled pozna, da je bilo nekaj tudi storjenega, vendar moramo pribiti, da ta naša akcija še ni postala vsesplošna, posebno pa ne tako temeljita, kot bi morala biti.

Naj na kratko navedem, kaj naj obsega taka organizirana akcija urejanja (asanacija) sadovnjakov.

Predvsem je treba v sadovnjakih opraviti kategorizacijo ali neko ocenitev dreves, ki naj jo izvede sam lastnik ali pa določena strokovna komisija dveh ali treh izkušenih sadjarjev, ki sadovnjake pregledajo in označijo na viden način, kaj je potrebno pri posameznem drevesu ukreniti. Ostarela, izžrpana in močno okužena drevesa v visokimi kromami, ki jih ne moremo dobro poskopirati ter nas ovirajo pri negovanju in spravljanju pridelkov ali pa so izžrpana zaradi slabe prehrane, prekomerne rodnosti ali ob boleznih in škodljivcih, bi pa se s primernimi ukrepi lahko popravila, določimo za pomlajevanje, Sicer zdrava drevesa, ki pa nas ne zadovoljujejo v pogledu rodnosti ali kvalitete pridelka ter slabega oplojevanja, se označijo za precepljenje z ustrežajočo sorto. Končno pridejo na vrsto drevesa, ki zahtevajo da jim prereditimo pregoste kro-

Vsi ti navedeni ukrepi pa seveda ne bodo zalegli, če vzporedno ne bomo posvetili dovolj pozornosti redni oskrbi sadnih dreves. Tu predvsem mislim na gnojenje in borbo proti škodljivcem in boleznim. Nad 80% naših sadovnjakov trpi zaradi pomanjkanja gnojila. V negojenem sadovnjaku pa mi ne moremo dobiti potrebne krme in še dobrega pridelka sadja. Na drugi strani pa so taka izžrpana sadna drevesa zelo primerna za razvoj bolezni in škodljivcev, predvsem ameriškega kaparja.

Naj navedem zgornji primer, kako se gospodarsko izplača sadovnjaku nekaj nuditi. Kmetijska šola Grm je svoj sadovnjak, v katerem je v glavnem zastopan bobovec, ki je bil precej močno napaden od kaparja, v lanskem jeseni lepo očistila, poskopila temeljito v začetku zime z rumesantom ter v kolobarjih pognojila. Poleg zimskega je bilo izvršeno še eno spomladansko in eno letno škropljenje. Celokupni stroški tega dela (za 100 dreves) so znašali 30.000 din. Sadovnjak je dal letos v jeseni 7000 kg lepega sadja, kar bi predstavljalo okrog 200.000 din dohodka. Ker na splošno letos ni bila sadna letina, so prihajali posamezniki, ki so nasad videli, spraševali kako je mogoče, da je ta sadovnjak tako lep, ko drugod sploh sadja ni. Zanimivo je pripomniti, da je sadovnjak na sosednji parceli, ki je bil prav tako očiščen in poskopljen, ne pa pognojen, dal zelo majhen pridelok. Zaradi rednega in temeljitega škropljenja, kaparja danes v sadovnjaku že težko najdeš.

Ne strinjam se s tistimi, ki pravijo, da je bil kapar potreben in da je prav, da se sadovnjaki sušijo, češ: naši sadjarji bodo morali v bodoče pač posvečati večjo pozornost novim nasadom, če bodo hoteli imeti sadje. Res je, da je kapar marsikoga opozoril, da sadnemu drevesu posveti večjo pozornost, mislim pa, da je bolj gospodarsko, da obstoječe rodno sadno drevje pravčasno rešimo, kolikor se rešiti dá. Na drugi strani pa menim, da bodo novi nasadi še prej propadli, če niti obstoječih ne znamo ali nečemo oskrbovati, kakor bi bilo potrebno.

Pri urejanju naših sadovnjakov naletimo seveda tudi na razne težave. Našim sadjarjem se večkrat strahno smililo kako drevo posekati, pa četudi kaže življenje samo še kaka veja. Isto usmiljenje kaže tudi pri drevesih katerim je nujno razredčiti krogo, da dobi drevo svetlobo, ki je izredno važen činitelj rodnosti. Precepljenje in pomlajevanje redkoke izvajajo, pa še to večinoma nepravilno. Priporočam sadjarjem, ki tega dela še ne obvladajo, da se udeležijo zimskih praktičnih tečajev in predavanj, kjer se bodo seznanili s pravilnim izvajanjem teh del.

Kljub temu, da smo že neštokrat opozarjali, da mora biti sadno drevje pred škropljenjem temeljito očiščen, in pripravljeno, smo ugotovili, da marsikje tega niso storili. Če ni potrebnega čiščenja in redčenja in če škropljenje ne opravimo temeljito, potem je škoda stroškov in časa, ker se površno škropljenje ne izplača. Če nimamo primernih škropilnic ali pa jih ni dovolj, ne preostane drugega, kakor da izkoristimo ugodnosti in si jih pri svojih KZ ali

sadjarskih odsekih pri KZ pravčasno priskrbimo in skupno uporabimo. Isto velja tudi za škropivo. Danes ni več nobenega izvora, da škropivo ni dobro, saj razpolagamo z različnimi preizkušenimi sredstvi, kot sta na primer rumesan in kreozan. Letošnje vreme je sadnemu drevesu prijalo in vsi izgledi so tu, da bomo imeli prihodnje leto lepo sadno letino, če pri svojem delu urejevanja sadovnjakov vztrajamo in akcijo pravilno izvedemo.

Na koncu ponovno pozivam naše sadjarje, da izkoristijo zimsko sezono in izpopolnijo svoje strokovno znanje v sadjarstvu ter praktično izvršijo v strnjeni fronti vse potrebno, da rešimo naše sadjarstvo. Naše sadno drevje, ki nas spomladi razveseljuje, poleti hladi, v jeseni hrani in pozimi greje, nam bo bogato plačalo naš trud in našo dobro voljo!

Inž. Lojze Hrček

Moški pevski zbor v Mirni peči

V Mirni peči so na raznih sestankih že nekaj razpravljali, da bi bilo lepo in prav, če bi dobili moški pevski zbor. No, ta želja se je sedaj vendarle uresničila. Letos 10. novembra so imeli pevci ustanovni sestanek in takoj pričeli z vajami.

Vztrajnost in discipliniranost pevcev se je zahvaliti, da so že v kratkih 14 dneh našli tudi tri pesmi (Janekovo naprej, Simonitičjevo Pesem Titu in staro puntarsko Le vkup, uboga gmajna...) in jih zapeli na proslavi Dneva republike. Kajpak pesmi še niso moge biti zapete kot bi bilo treba, vendar so res navdušile občinstvo. Sedaj pripravljajo spored za občinski praznik (marca 1954) in tudi za samostojni koncert, ki bo maja drugo leto.

Led je prebit, Zbora želimo vztrajnosti in uspehov in tudi čimveč novih pevcev. Naj vzhledu moških sledijo še mirnoveški pevke in začno redno vaditi, da bo tudi Mirna peč priletela h krajem, ki prizadevno in uspešno gojijo pevsko kulturo.

Popravek

V 48. številki Dolenjskega lista nam je tiskarski skrat pošteno zagodel. Verjetno se ga je tudi on na praznik naseljal. Poleg številnih slovničnih napak v članku, je zlasti spremenil navedbo v članku »Težave s stanovanji v Novem mestu«. Pravno se mora glasiti, da je povprečna marža novomeških podjetij letos nižja za 6,55% in ne za 5%. Prav tako je v istem članku navedeno, da je določena stanovanjska najemnina v mestu na 0,30 din od točke in kv. metra in ne 30 din od točke in kv. metra, kot je popačil navedbo tiskarski skrat.

Kako je z alkoholizmom v naši vasi

Alkoholizem je tudi na Dolenjskem zelo pereča vprašanja, zlasti v vinorodnih krajih. Da se tega zaveda tudi naša mladina, nam dokazuje lepi članek mlade dijakinje prvega letnika novomeškega učiteljskega inštituta, ki ga v naslednjem približujemo.

V vinorodnih krajih naše domovine srečujemo neredek pojav, ki nas mora prebrati ob mislih na usodo naših ljudi. Ta pojav je preobilo uživanje alkohola.

Tudi na pobočjih šentruperskih hribov, zlasti pa v okolici Zabukovja precej dobro uspeva vinska trta. Tu gojijo kmetje predvsem šmarnico. V vasi ni tako revnega kmetja, da bi ne imel vsaj 20 arov vinograda; zato je alkoholizem precej razširjen. Med vaščani se najdemo tudi taki ljudje, da tudi en dan ne morejo strpeti brez alkohola. V glavnem pijejo odrasli, vendar sem opazila nekaj primerov uživanja alkohola tudi pri šoloobveznih otrocih in celo predšolski deci.

Neki kmet ima pri nas precej veliko posestvo, poleg tega pa še lep kos vinograda. V družini je veliko otrok. Ta družina še sedaj zvesto izpolnjuje stare hišne navade. Gospodar prinese zjutraj iz kleti navadno pol litra žganja. Družina ga spije, še preden gre na del. Oče skoraj vsako jutro modruje pri zajtrku: »Ni boljšega zdravja kot na tekoče kozarček žganja.« Seveda so ga pri tem vedno dežalali tudi najmlajši otroci.

Opoldne mati ne utegne skuhati kosila, zato je družina kar ob suhi hrani. Oče prinese vina, mati pa kruha, in kosilo je gotovo. Vsek dobi kos kruha ter dva ali tri kozarce vina. Ob taki hrani gorozdo otroci nato v šolo. Velikokrat je podobno tudi za večerjo. To se ponavlja iz dneva v dan. Posledica pitja pa je, da sta mlajši hčeri — dvojčki — telesno in umsko zaostali. Stari sta enajst let, a nihče jima ne bi prisodil več kot šest. V prvi razred hodita že 4 leta.

Pri neki drugi hiši imajo hčeri, ki sta tako navajeni na

alkohol, da sta, kadar doma zmanjka vina, bolni. Mlajša spije — zdaj ji je dvajset let — kozarec žganja v duško. Tudi Micka in Marička, ki ki sta že precej v letih, ljubita kapljico. Prva dela na majhni kmetiji sama, druga pa ima več zemlje, vendar slabše. Ker je velika pijanka, jo je moč zapustiti in šel s hčero drugam, da ima mir. Seveda je Maričkina kmetija začela propadati, saj ni bilo reda ne v hiši ne v hlevu ne na polju. Italijani so je 1943 požgali hišo in od takrat stanuje v sobici nad zidnico. Vaščani bi ji radi pomagali obnoviti domaćino, a ni hotela. Na njenih njivah raste osat, srobot in drugo, kar ne spada sem. Prav tako je v ledini Mickino posestvo. Jeseni, ko je povsod dovolj vina, so z njima velike težave. Tudi po tri tedne neprestano pijeta. Takrat živina po več dni ne dobi nič jesti. Neko noč je Marička pijana obležala v snegu. Vaščani so jo našli nezavestno in jo s težavo ohranili pri življenju.

Najhuje pa je v družinah, kjer je oče alkoholik. Ker že vnaprej zapije vse zaslužek, trpi družina pomanjkanje. Pijančevanje povzroča torej v naši vasi veliko škodo in nesrečo posameznikom, družinam in vsej skupnosti. Nevarno najeda ljudsko zdravje in ovira gospodarski in kulturni razvoj. Zato je nujno pričeti boj proti alkoholizmu. Ljudje so pri nas zelo slabo poučeni o zdravstvenih stvareh, zlasti kar zadeva škodljivost alkohola. Zato bi nam bilo treba čimveč poučnih predavanj. Posebno bi bilo potrebno propagirati trezost med mladino. Tako bi se v nekaj letih tudi v naši vasi alkoholizem precej zmanjšal.

A. B.

Iz naših kreajo

V SENTJERNEJU SO PROSLAVILI DAN REPUBLIKE

Solska mladina v Sentjerneju — otroški vrtec, osnovna šola, gimnazija in Vajenska šola — je pripravila za 29. november lepo šolsko proslavo. Prav zanimiva in vzpodbudna je bila zamisel tov. Škerletove, da so razredi v celoti sodelovali pri programu in so peli ter recitali kar v dvorani. Ko so končali svoje točke so bili spet gledalci, s sporedom pa so drugi nadaljevali na odru.

Večerna proslava je privabila veliko ljudi; do zadnjega so napolnili dvorano in z zanimanjem sledili prireditvi na odru Doma ljudske prosvete. Spored št izvajali: občinska

godba pod vodstvom Franceta Hudoklina, pevski zbor, ki ga je vodil ravnatelj nižje gimnazije, Maričič, recitatorji iz gimnazije, Vajenske šole in drugi. Rajalni nastop je našturila učiteljica. Sajatova, lepe telovadne vaje je pripravil predmetni učitelj Boris Gabrič. Od vseh točk je gledalce najbolj navdušila plesna skupina gimnazij, ki je ob spremljavi Jožeta Novaka izvedla ples. Ples je našturila učiteljica Petričeva.

Ta prireditve je bila res lepa in vzorna proslava našega velikega ljudskega praznika. C

NOVOMEŠKA KRONIKA

Ljudska univerza, ki uživa med Novomeščani lep sloves, je spet začela s predavanji. Tako je v sredo 2. decembra predaval o svojih vtisih iz Anglije ljudski poslanec ing. Jože Levstik, naslednje sredo pa šef-urednik Državne založbe Slovenije Ciril Vidmar o preokretu v svetovni politiki. Obe zanimivi predavanja sta imeli lepo število poslušalcev. Škoda je, da navzlic prizadevanju Ljudske univerze (že štiri leta) predavanja ne privabijo še obiskovalce iz delavskih vrst, ki splošne izobrazbe prav gotovo potrebujejo. Pa ne samo ti, so še tudi drugi, ki jim več razgledanosti ne bi škodilo.

Turistično razstavo je priredila Gostinska zbornica Novo mesto v zvezi s turističnim društvom in ob sodelovanju Društva gostinskih absolventov in Ljubljani, Razstava je imela turistično-gostinski propagandni namen s posebnim poudarkom za Dolenjsko. Razstavljen so bile velike fotografije dolenjskih in drugih turističnih krajev, turistični prospekti, tudi nekateri inozemski, etikete za

kovčke malone vseh jugoslovanskih hotelov, jedilni listi hotelov, gostiln in restavracij (nekateri še iz leta 1942), ne toliko, da pokažejo izbor jedi, ampak predvsem zaradi njih estetskega učinka, in podobno. Razstava prvič prirejena v Sloveniji za široko javnost je pravzaprav zasnova bodočega gostinsko-kulturnega muzeja. Pokazala je, zlasti s turističnimi prospekti in gostinskimi jedilnimi listi, kakšno skrb posvečamo estetski turistično-gostinske propagande, kajti zadnji turistični prospekti so nam res lahko v čast. Majhno pa zanimivo razstavo (pri »Putniku«) si je ogledalo veliko ljudi.

Dolenjsko poklicno gledališče je bilo predmet sestanka predsednikov in tajnikov svetov za kulturo in prosveto pri okrajnih ljudskih odborih iz Kočevja, Crnomlja, Krškega in Novega mesta ter drugih kulturnih delavcev iz naštetih krajev. Sestanek je bil v Novem mestu, imel je pa predvsem posvetovalni značaj. Pokazalo se je, da idejo o dolenjskem poklicnem gledališču podpirajo vsi, bilo pa jih je precej mnenja, da je z ozirom na finančne težave nemara to šele zadeva prihodnosti (morda bližnje), oziroma je bilo domneno, da bi predsedniki in tajniki svetov predlagali ustanovitev takega gledališča, oziroma finanširanje, okrajnim odborom Kočevje, Crnomelj in Novo mesto (Kraško bi za sedaj odpadlo). Če bi ljudski odbori pristali na finanširanje, naj bi s takim gledališčem začeli v Kočevju, ker imajo dvorano, priskrbijo pa lahko tudi stanovanja za gledališko osebje, kot je povzelo njihov zastopnik: Dolenjski list je bil o tem vprašanji razpisal anketo in prosil, da se še kdo oglasi.

Predgrad ob Kolpi

Obljetnico ustanovitve republike in nove Jugoslavije smo nam vse lepo proslavili. Proslava se je začela na predvečer 28. novembra s povorko po vasi, na čelu katere je igrala godba na pihala, za njo pa so korakali gasilci. Povorka je zavila v dvorano združnega doma, kjer je bil nato svečani del proslave z bogatim sporedom. Po odigranju himne, je govoril o pomenu 29. novembra in zgodovinskih sklepih AVNOJ na drugem zasedanju v Jajcu pred enajstimi leti, predsednik občinskega ljudskega odbora Jure Prebilčič. Sledil je nastop šolske mladine, ki je pod vodstvom učiteljice Slavice zapela več pesmi in tudi deklamirala. Pri svečani proslavi so sodelovale vse organizacije in tudi ostalega občinstva je bilo toliko, da je bila dvorana združnega doma premajhna.

Bogat lovski plen

Pretekli petek dne 5. dec. je imela lovška družina v Sentjerneju izredno srečo: ustrelili so v Kobilah na Gorjancih 150 kg težkega divjega prašiča. Prvi strel mu je zadal Okički Jože, smrtnega pa njevo brat Okički Franc, oba sta iz Vrhpolja. Mrcina je bila zalita z mastjo.

Ročna dela v belokranjskih šolah

Okrajni ljudski odbor v Crnomlju je uspešno začel organizirati po šolah ročno delo. S tem je izpolnil veliko vrzel, ki zeva glede ročnega dela ne samo v Beli krajini ampak tudi drugod. Stari želijo, da se otroci nauče tudi praktičnega dela že v šoli, saj jim to potem služi in koristi v vsakdanjem življenju. Zdej bo ta pouk krenil na drugo pot kakor svoj čas, ko je bilo ročno delo v šoli le preveč igrakasto. Danes se polaga važnost na uporabo orodja za vsakdanjo rabo in pa na izdelovanje praktičnih predmetov za vsako hišo. Izdelki iz ličkanja in šibja so potrebni

slehnernemu domu, material je pa pri roki. Seminar v Metliki je pokazal, da je nova smer pravilna in bo to tudi ugodno odjeknilo po našem podeželju. Iz tega dela se lahko razvije ena ali druga panoga domače obrti, ki bo prinesla pridnih rokam precej koristi. Z izboljšanjem našega ovčarstva bomo dobili domačo volno dobre kvalitete, zato bodo potem tudi izdelki iz nje kvalitetnejši. Tkalska družina je prav letos pokazala lepo in trepežno sukno iz domače volne in ta panoga se bo lahko razširila po vsej Beli krajini. Posebno poglavje ročnega dela pa bodo galanterijski izdelki in lutke s folklornim poudarkom. Taki predmeti so lep okras stanovanj in tuji jih prav radi kupujejo. Tudi nekaj šivanja za vsakdanjo rabo se bodo deklice naučile pri ročnem delu, dekci pa se bodo izurili v izdelovanju raznih ročajev, toporišč itd.

Kaj bi bilo še vse potrebno? Važno je, da bi vpeljali ročna dela tudi na učiteljskih, da mladi učitelji ne pridejo na vas nepriljubljeni. In potreben nam je priročnik za ročna dela, potem bo šel pouk vse laže od rok (pripomba uredništva Dol. lista: Nema- ra je za sestavo tega priročnika najbolj poklican prav avtor tega članka — kumek Račič). Potrebni pa bo tudi še več praktičnih tečajev, s



Na novomeškem Glavnem trgu sta dokončani stavbi Narodne banke in Državnega zavarovalnega zavoda (zgradil GOP)



Vajenci in Vajenska šola v Novem mestu

Vajenska šola ima namen izobraziti vajence najrazličnejših strok v teoriji njihove stroke in jim dati splošno izobrazbo. S tem svojim programom pomaga ustvariti nižji strokovni kader za naše tovarne, obrtne delavnice in obrtne obrate.

Našo šolo obiskujejo sedaj vajenci ključavničarske, strojno ključavničarske, mehanične, železostrovarske, kovarske in kleparske stroke, ki so združeni v kovinarskem odseku šole. Mizarji, kolarji, sodarji in lesostrugarji so združeni v lesnem odseku. Krojači moških oblek, krojači ženskih oblek, šivilje, pletilje, tapetniki in šivilje perila so združeni v oblačilnem odseku, medtem ko pa so čevljarji, opankarji, izdelovalci gornjih delov čevlja, sedlarji in torbarji v tsnjarskem odseku. Vsi ti vajenci imajo poleg splošnoizobraževalnih predmetov: slovenski jezik, gospodarski zemljepis, zgodovina delavskega gibanja in zakonodaja z ustavo, še strokovne predmete: tehnologijo obdelave, tehnologijo materiala, strojne elemente, strojstvo, strokovno risanje, strokovno računstvo in poklicno higieno. Strokovni predmeti so za vsako stroko različni in se merzajo poučevati ločeno. Vse

strokovne predmete poučujejo strokovnjaki, to se pravi, ljudje od stroke, najboljši mojstri oz. pomočniki.

Pouk za te vajence je na naši šoli celoten, to se pravi 10 mesecev na leto, in to dvakrat tedensko, kajti z Zakonom o vajencih je določeno, da smejo vajenci biti zaposleni na teden 42 ur, in to 28 ur v delavnici in 14 ur v šoli. Na ta način je šolski pouk dvakrat na teden po 7 ur, in sicer enkrat tedensko dopoldne in enkrat tedensko popoldne (dopoldne od 7 ure do 13 ure in popoldne od 13 ure do 19 ure). Šolski prostori so torej zasedeni nepretrgoma od 7 ure zjutraj do 19 ure zvečer.

Poleg zgoraj imenovanih vajencov pa obiskujejo našo šolo še drugi vajenci: mlinarji, pekarji, slaščičarji, steklarji, fotografarji, vulkanizerji, mesarji in pečarji. Ti obiskujejo pouk samo enkrat tedensko, in to splošne predmete, medtem ko se učijo strokovnih predmetov v šestdesetih tečajih, ki jih prireja svet za prosveto in kulturo LRS. Da ti vajenci ne obiskujejo strokovnih predmetov na naši šoli, je vzrok premajhno število učilnic in pomanjkanje strokovnih predavateljev.

V letošnjem letu je vpisanih 260 vajencov, in to: 63 ko-

vinarjev, 84 lesne stroke, 55 oblačilne stroke, 30 čevljarjske stroke in 26 vajencov raznih strok. Po statistiki od leta 1945 je število vajencov neprestano naraščalo, in sicer takole: šolsko leto 1945-46 86 vajencov; 1946-47 94 vajencov, toda odpadli so trgovski vajenci; 1947-48 93 vajencov, a odpadli so zidarji in tesarji; 1948-49 170 vajencov; 1949-50 213 vajencov; 1950-51 197 vajencov, a odpadli so poleg zgoraj navedenih še brivci in avtomehanska stroka; 1951-52 236 vajencov; 1952-53 161 vajencov — v tem letu so odpadli še vajenci živilske stroke in stroke stanovalniških obrti (pečarji, soboslikarji, škrokslikarji, dimnikarji); 1953-54 240 vajencov. Ker se predvideva v Novem mestu in bližnji okolici, da se bo industrija, kakor tudi velik obrt, močno razvila, je pričakovati, da bo prihodnih letih močno naraščal.

Vajenci avtomehanske stroke, ki so v učenem razmerju pri velikih podjetjih SAP, Baza cest, Plomin in Prevozniško podjetje v Straži, bi lahko tudi posecali našo šolo, vendar zaradi pomanjkanja prostorov obiskujejo šolo v Sentvidu nad Ljubljano. Ko bo v polnem obratu tovarna avtomobilov in motorjev v Kandiji, bo število vajencov toliko naraslo, da bomo morali na naši šoli odpreti tudi avtomehanski oddelek. Prav tako imamo za dostno število vajencov briv-

ske, frizerske in lasničarske stroke, ki bi prav tako lahko obiskovali našo šolo, ker je strokovnih moči dovolj, le prostorov ni.

Vajenci, prihajajo večinoma iz kmečkih družin, torej s podeželja. Čeprav je predvideno, da se sprejemajo v uk le učenci z dvema razredoma gimnazije oz. šestimi razredi osnovne šole, je večini učencev ta predšolska izobrazba znižana na 4 razrede osnovne šole s preizkusnim izpitom. Taki učenci pa zelo težko sprejemajo učno snov in je zato z navdušili sveta za prosveto in kulturo LRS predvideno naslednje formiranje razredov:

a) razred se formira, če je vpisanih najmanj 15 vajencov raznih strok; če tega števila razred ne doseže, potem se razredi združujejo. N. pr.: I. in II. ali II. in III. ali pa vsi trije razredi skupaj;

b) za ubvedbo strokovnega pouka je potrebno, da je v vseh treh razredih najmanj 15 učencev iste stroke;

c) če ima šola za kateri koli razred najmanj 25 vajencov raznih strok in je med njimi 10 vajencov iste stroke, se za njih lahko formira ločen oddelek za strokovni pouk;

d) vzporednico ustanovimo, ako je v razredu nad 30 vajencov.

Na podlagi teh navodil smo formirali 15 razredov. In sicer: I. II. in III. razred kovinarske stroke; I. II. z vzporednico in III. razred lesne stroke; I. II. in III. razred obla-

potrebna tehnološka zbirka in zbirka najrazličnejših učil. Nujno je, da imajo učenci pri strokovnem risanju risalne deske in risalni pribor. Vse to se zdaj grnadi v pisarni, kjer imamo tudi zbornico za 15 predavateljev in v kateri se sprejemajo tudi siranke, to so mojstri in stari, ki sprašujejo o uspehih vajencov oz. otrok. Povsem jasno je, da se na ta način ne more v pisarni uspešno delati, kar seveda zavira tudi učne uspehe. Da se te razmere izboljšajo, je šoli potreben kabinet, kamor bi se spravljal učni pripomočki, tehnološke zbirke, učila in ostali pribor.

Vse to nakazuje, da mora Vajenska šola v prihodnjem šolskem letu dobiti svoje poslopje, v katerem bi moralo biti najmanj 5 učilnic in 7 delavnic, ki bi bile opremljene tako, da bi lahko teoretično znanje podkrepili s praktičnim delom. Poleg tega bi morala stavba imeti tudi pisarno, zbornico in vsaj 2 kabineta za učila in tehnološke zbirke. S tem bi bilo za daljšo dobo let urejeno vprašanje Vajenske šole.

V učnem načrtu je tudi predvojska vzgoja in telovadba. Ker je učne ure telovadbe težko razporediti v sedanjih dve telovadnici, ki sta že itak napolnjeni s telovadnicami urami gimnazije, učiteljske, osnovne šole in Vajenske šole za trgovske vajence, bi bilo potrebno, da je v leti stavba tudi telovadnica

z odrom, na katerem bi imeli vajenci svoje akademije, slavnosti in kulturno-prosvetne nastope, kot n. pr. dramske, glasbene, pevске itd. S telovadnico bi lahko izpolnili običajno vrzel, ki jo danes opazujemo pri izvencih vzgoji vajencov. Vajenci bi imeli v tej dvorani tudi svoj nujno potreben kino na ozki traik, kjer bi predvajali strokovne filme. Prav tako bi v tej dvorani imeli predavanje ljudske univerze, kar bi mnogo pripomoglo k izboljšanju vzgojnega problema delavske mladine.

Posebno vprašanje delavske mladine je internat. Sedaj je internat v prostorih bivše hiše frančiškanskega samostana. Kapaciteta tega internata je 24 postelj, kar pa je odločno premalo za zadostitev vajenskih potreb. Opaziti je, da se vsako leto prilaga več vajencov, ki bi hoteli stanovati v internatu. Posebno se to opaža v zimskih mesecih, ko hočejo zaradi mraza in slabih vremenskih prilik stanovati v internatu tudi tisti vajenci, ki v poletnih mesecih stanujejo doma na podeželju, učijo pa se v mestnih podjetjih in obrtnih obratih. V internatu so samo 3 spalnice. Nikakor se ne more urediti tudi dneva soba oz. učilnica, kjer bi se vajenci zadrževali v prostem času. Prav zato se spalnice ne morejo urediti tako, kot to predpisujejo higienski predpisi. Inventar vajenske internata je v silno slabem stanju, kajti vse inventar je bil na-

Ko so Belo krajino še strahovali hajduki

In še je razbojnik v temni les in moril je ljudi vse vprek in čez.

Trgovcem je blago jemal in siromakom ga dajal. To bil je Udmanjš junak, tak zelen kot hrast in tako krepak.

Oton Zupančič

Bela krajina, majhna dežela med Gorjanci in Kolpo! Dežela, o kateri navadno govorijo, da je sanjava s svojimi brezami, trtji, steljniki in svetlozelenimi obkoljanskimi pašniki. In na tej zemlji žive Belokranjci, o katerih pravijo, da so mehki in dobri kot kruh. Da so taki že stoletja.

Res, toda to je idila, lepa romantika starih dobrih časov, če že hočete. Belokranjec je mehak, da pa je obstal na svoji zemlji, je moral biti trd. Trd skozi vse rodove, ki so živeli na tej zemlji.

Stoletja so drvela čez najdomače in tuje najemniške vojske, nemški križarji, Hrva-tje in Ogrji, Benečani in Turki, Janičarji, martolozci, uskok-i in hajduki so šli tod mimo, pa Napoleonovi Francozi, nemški huzarji in ne dolgo tega svojiski in Mussolinijevi osvajalci ruski nacisti, ustaši in Čerke-zi... In še ni ta nečedna veri-ga polnina; na desetine je bilo še drugih, ki so ropali in vo-zigali po tej zemlji.

Zato tisto o »lepših, dobrih starih časih« ne drži. Vsaj v Beli krajini ne. Meč je bil Belokranjcu stalen spremlje-valet. Kmet je delal na njivi z mečem za pasom in ob razoru ga je čakal konj, na katerem je pobegnil, če mu je pretla nevarnost.

Nevarnost pa je bilo skozi stoletja dosti. Ena izmed njih je bila hajduška.

župništa in poposila duhovna, naj jima krsti dete. Ta je njuni prošnji ustregel. Ko je šel z mežnarjem v cerkev in se pripravil na obred, sta razbojnika izvelika iz pogrnjenih nečk pištoli in ustrahovali župnika in cerkvenika. Potem sta z lahkoto oplenila cerkev in župnišče in se z bogatim plenom vrnila v »hajdučke jame».

Stari Ivančič se je nekoč vra-čal s sejma na Hrvaškem dom na Belči vrh. V neki kra-jini ob reški cesti je domov sređe popiljav s tovariši. Pozno ponoči so v krčmo vdrli na-šimljeni hajduki. Krčmar je skočil skozi okno, toda hajduki so ga ustrelili, preden je na-redil deset korakov pvice pa-jo ustrahovali z orožjem. Nato so od krčmarice zahtevali de-nar. Prišeljo so se njeno hčer in ji prav tako grozilj z mukami. Hči je v poglavju hajdukov kljub njegovemu zakritemu obrazu spoznala svojega ženina. Ker pa ji je bilo očito, da hajduški ljudje ne poznajo usmiljenja, je po-vedala, da je v kleti sod z dvojnimi dnom, v katerem je bil skrit srebreni denar. Tega so potem odnesli hajduki, ko so se poprej še pošteno založili v kleti in shrambi.

Hajduk Ubranič je imel star-večevo zlato srce, toda s svoji-mi sovražniki ni poznal usmi-jenja.

Tako je nekoč v lozi blizu Zapudja srečal mlado deklet-ko, ki je šlo v Crnomelj. Ko jo je vprašal, če se boji hajduka Ubraniča, je dejala: »Sam bog me čuva tega lopovca! Tedaj jo je Ubranič poprosil, naj-žanj v mestu kupi žebelje in mu

jih nazajgrede prinese. Ko je deklet odšlo, je prišla mlada stara ženica. Tudi njo je vprašal, če se ne boji hajduka Ubraniča. »Bog mu daj dobro, saj se nobeni siroti ni storil zlega,« je rekla ženica. Ko je hajduk to slišal, jo je bogato obdaril. — Popoldne se je deklet vrnilo in izročilo Ubraniču zahtevane žebelje. Hajduk jo je z njimi za kazen pribil na drevo.

Poletnega dne leta 1720 je krdelo hajdukov napadlo sem-ovski župnišče. Ko je proštu Starih in vikarju Jesenu ne-kočo sporočil, da so tu razboj-niki, sta naglo odhitela pred vrata, da vidita, kaj je. V tem pa so hajduki že drveli v cer-kev in po taboru, kjer so imeli še izza turških časov Semičani svoje shrambe. Z vrha taborne-ga obzidja so pričeli hajduki streljati na ljudi, ki so prihli-teli s polja, njev in vinogradov.

Stari proš in vikar sta sku-šala pobegniti čez dvorišče na polje, toda hajduki so naperi-štanju puške in ju prislili, da sta se umaknila v župnišče. Vikar se je v kuhinji hitro skrtil v krčušno peč in njev vhod zadelal z lonci, sledila-mi in drugo kuhinjsko ropoti-jo. Medtem pa so prošta, ki je brezglavo begal po hodni-kih, hajduki prišli in ga od-veljali v kuhinjo.

Na ognjišču so zakurili ogenj in vrgli vanj železne verige. Nato so duhovna silila, naj jim pove, kje ima zlatnino in sre-brnino. Ker jim je proš odgo-voiril, da ima denarja samo ne-kaj malega, so mu strgali suk-nio in srnjac z života in mu na golo telo ovili razbeljene verige. V groznih mukah so ga tirali od sobe do sobe in nato še v cerkev in zakristijo. Zra-

ven so silili vanj, naj vendar pove, kje ima skrit denar. Proš se je izgovarjal, da ga nima, toda ker mu niso ver-jele, so se drugi in tretji povrnili v kuhinjo in ga tr-pičili z razbeljenimi verigami. Ker niso nič izvedeli, ga je neki robar pol mrtvega ustrelil v sence, drugi pa mu je s sekiro odsekal glavo.

Nato so hajduki iz cerkve odnesli ves denar, cerkvene posode, perilo in obleko. Prav tako so do kraja izropali tabor in župnišče, kjer so po tleh izpustili vse vino, kolikor ga niso mogli popiti in odnesti s seboj.

Protj večeru so hajduki za-pustili Semič — vseh je bilo 37 — čez tri leta pa so se opet vrnili in neusmiljeno izropali in opustošili vso vas.

Toda to niso vse zgodbe o belokranjskih hajdukih. So le ene izmed mnogih, ki kažejo na tiste razburkane čase. Še mnogo takih zgodb je ohranjenih med ljudmi, tako o raz-bojniku Markusu, ki ga je obesila gosposka v Starem trgu, o hajduku Panjanu iz Goleka, Breclju iz Zapudja, o Babnecu s Tačne gore, ki je po vsakem hajdukovanju delil s padjši plen v samotni cerkvi. Duha na Pargi v Poljan-skih hribih, in še o drugih. In ljudje vedo povedati o župniku s Sinjega vrha, ki je štirinajst let ponoči spal z nabito strelja-čo v cerkvenem stolpu pod zvonovi, ker se je bal hajdu-kov. Toda naj bo že karkoli — morda je ljudska domišljija marsikaj pridala — eno pa je gotovo: pravljica o tistih do-brih starih časih vsaj v Beli krajini danes ne drži več.

Jože Dular

Nova pomembna arheološka odkritja v Novem mestu

Stevilnim slučajno ali redno izkopanim arheološkim najdbam, po katerih smo si ustvarili podobo najstarejše

za Novo mesto najdba 6 voja-skih keltskih grobov 1. sto-letja pred n. š. na Kapitelj-skem marofu, kjer je v vsa-



Keltski grob s Kapiteljskega marofa

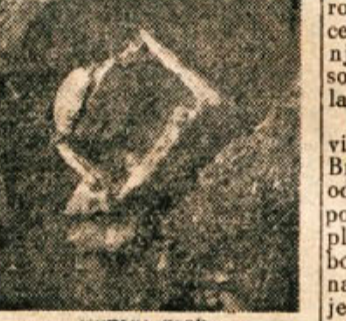
zgodovine Novega mesta, so se v zadnjih mesecih pridru-žile še štiri važne najdbe.

Kovačič je začel kopati na svoji parceli za kandjijskim stadionom temelj za hišo. Iz-kazalo se je, da koplje sredi ilir-ske pokopane gomile. Na dan je prišla čudovito izdelana keramična posoda doslej skoraj neznanega tipa. Po vsej

kem grobu poleg žare še ena posoda, razen tega pa še štiri (oziroma »unibor« — železno središče štita) in sulična ost. Keramika je v primeri z Ilir-skim tehnološko in oblikovno rečna. To so obenem prvi keltski strokovno izkopani in dokumentarni grobovi v do-lini Krke.

Glade na prejšnje najdbe smo sklepali, da so na pod-ročju Novega mesta in okoli-ke bivali tudi Rimljani. Zna-čajna odkritja rimskih grobov so to sklepanje docela utrdi-la.

Pri rigolanju Ozebkovega vinograda na hribu za vasjo Brod so v globini 30-40 cm odkrili par rimskih grobov, pokritih z vilikami kamnitimi ploščami. Posebnost teh gro-bov je (doslej drugod nezna-na), da so simbolični — grob je izkopan, narejena je grob-na arhitektura (iz kamnitih plošč narejen četverkotnik)



Rimski grob s hriba za vasjo Brod

verjetnosti je izdelovalcu slu-žila za vzor kakšna pločevina-nasta situla. S to posodo je znova potrjeno in izpopol-njeno naše znanje o kulturni stopnji Ilirov na tem področ-ju, takozvanega »svetega hri-lla«.

O Ilirih na področju Nove-ga mesta vemo precej, malo pa o Kelth. Sodeč po najdbah iz novomeške okolice je po keltskem udoru v 4. stoletju pred našim štetjem sledila nagla proletarijacija domačega in novodolega ljudstva, to je Kelto in Ilirov. O tem priča

ni pa v njih nobenih ostan-kov. Pač pa je nekaj metrov od groba skupno sezgališče in ostan-ki vseh, ki imajo tu svoje grobove.

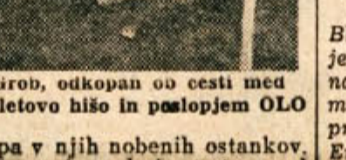
Isto se je pokazalo pri gro-bovih, ki so bili odkopani ob



Grob, odkopan ob cesti med Beletovo hišo in poslopjem OLO

ni pa v njih nobenih ostan-kov. Pač pa je nekaj metrov od groba skupno sezgališče in ostan-ki vseh, ki imajo tu svoje grobove.

Isto se je pokazalo pri gro-bovih, ki so bili odkopani ob



Grob, odkopan ob cesti med Beletovo hišo in poslopjem OLO

ni pa v njih nobenih ostan-kov. Pač pa je nekaj metrov od groba skupno sezgališče in ostan-ki vseh, ki imajo tu svoje grobove.

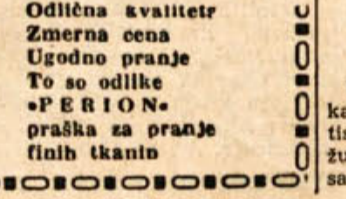
Isto se je pokazalo pri gro-bovih, ki so bili odkopani ob



Grob, odkopan ob cesti med Beletovo hišo in poslopjem OLO

ni pa v njih nobenih ostan-kov. Pač pa je nekaj metrov od groba skupno sezgališče in ostan-ki vseh, ki imajo tu svoje grobove.

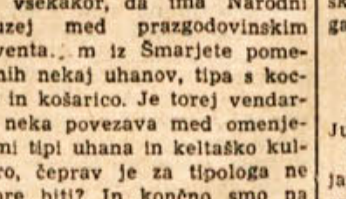
Isto se je pokazalo pri gro-bovih, ki so bili odkopani ob



Grob, odkopan ob cesti med Beletovo hišo in poslopjem OLO

ni pa v njih nobenih ostan-kov. Pač pa je nekaj metrov od groba skupno sezgališče in ostan-ki vseh, ki imajo tu svoje grobove.

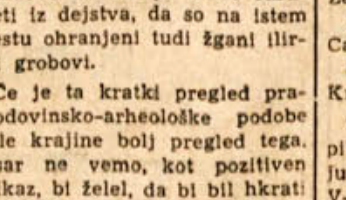
Isto se je pokazalo pri gro-bovih, ki so bili odkopani ob



Grob, odkopan ob cesti med Beletovo hišo in poslopjem OLO

ni pa v njih nobenih ostan-kov. Pač pa je nekaj metrov od groba skupno sezgališče in ostan-ki vseh, ki imajo tu svoje grobove.

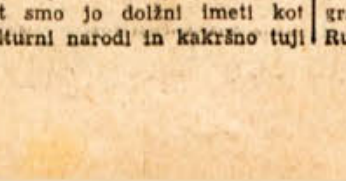
Isto se je pokazalo pri gro-bovih, ki so bili odkopani ob



Grob, odkopan ob cesti med Beletovo hišo in poslopjem OLO

ni pa v njih nobenih ostan-kov. Pač pa je nekaj metrov od groba skupno sezgališče in ostan-ki vseh, ki imajo tu svoje grobove.

Isto se je pokazalo pri gro-bovih, ki so bili odkopani ob



Grob, odkopan ob cesti med Beletovo hišo in poslopjem OLO

cesti med Beletovo hišo in po-slopjem OLO. Razlika je le v tem, da so upelejeni ostan-ki rajnega položeni pod ka-menje zraven groba. Oba grobišča spadata verjetno v 3-stoletje našega štetja.

Obe najdišči kažeta, lahko rečemo, veliko revščino, saj si prebivalci niso mogli privo-ščiti niti za grobno arhitek-turo povsod običajnih rimskih tegul — opek. Prezdodaj je še, da bi se spuščali v tolma-čenje, od kod izvira to, povsod drugod neobičajno pokopa-vanje — da so mrliča sezgali, potem pa mu pripravili še simbolični grob in navidezni pokop.

Vsekakor pa so zadnja ar-heološka odkritja v Novem mestu res zelo pomenljiva za najstarejšo zgodovino Dolenj-ske in so spet malce osvetlila razgled v davna, v temo za-vita stoletja na tem področju slovenskih tal in v življenje človeka, ki je takrat bival tod.

V. S.

LJUBEZEN DO RODITELJEV

Ljubezen sina do roditeljev se takole spreminja:

Ko je devet let star pravi: »Moja starša sta najboljša. Prav vse znata!«

Ko je šestnajst let star bo rekel: »Moja roditelja ne zna-ta toliko kot sem mislil.«

Cez štiri leta bo rekel: »Mo-ja starša ne razumeta mladine. Sploh nista povezana z mlado generacijo.«

Ko dovrši trideset let: Mis-lim, da sta moja starša le ime-la v marsičem prav.«

Lepotica — morilka

Igračka Virginia Engels Brown iz Hollywooda je bila leta 1940 proglašena za »Miss Los Ange-les«, to je za najlepšo žensko te države. Sedaj je stara 37 let, poročena je za 47-letnim Charlesom Brownom. 9. junija letos je prišlo med njima do prepira. Po njenem pripovedo-vanju je mož prišel pijan do-mov in jo hotel napasti s ste-klenco. Ona je pograbila nož in mu ga zasadila naravnost v sr-ce, da je bil na mestu mrtev. Po dejanju se je sama javila policiji.

Francoski pisatelj Leon Bloy je bil hudo roven in si je moral večkrat izposojati de-nar. Ko nekoč spet ponovno moleduje svojega založnika za predujem, mu ta pravi: »Prav! Eno oko imam stekleno. Če upanete, katero, pa vam bom posodil.«

»Levo!« veselo vzklikne pi-satelj.

»Ja, kako pa ste uganili?«

»Opazil sem v njem žarek usmiljenja!« se je odrezal Bloy.

»Veš kaj, pridi pogledat mo-jo novo hišo! Stehmi ki jo vidi, onemi od začudenja.«

»Ti, pa res onemi?«

»Prav res!«

»No, potem bom pripeljal svojo ženo...«



Nergae: »Ja, ja, standard pa kar naprej pada. Pred nekaj tisoč leti so imeli vsi ljudje ko-žuhe, dandanašnji jih imajo pa samo še izbranelci.«

Spi naš otrok zdravo in udobno

Če si ogledamo ležišča otrok zlasti na podležju, moramo že splošno povedati, da so njihova ležišča skrajno nezdrava in ne-udobna. Začnemo kar pri dojenč-ku. Pogosto leži dojenček v zi-belki res prikupna, vendar je njegova babica. Navidezno je zi-belka res prikušana, vendar je to mnogo let znano, da prav to ležišče ni zdravo. Ker so zibelke večinoma nizke, je otrok izpo-slabljen hladnemu zraku, ki veje nizko ob tleh, do njega imajo do-stop razne vrste gmach, miši, psi, pa tudi mrčes. Zibelka se zdi materam pripravna, ker v njej otroka hitro zazibije v spa-neec. Pri mnogih pa se iz tega razvije živčevje in potreba, da otroka ziblje vse uga spanja. Tako se neredke matere, ki prebode-dijo vse noče, da približajo otroka. Spanje takih otrok je skrajno slabo, rahlo, hkrati pa se otroko-vo živčevje tako navadi na te-razbijanje, da brez njih ne more spati. Mnogo primernejša je zato za dojenčka košarica, v katero damo vložek iz žime ali koruzne-ga lilkanja, nikakor pa ne bližne-sa perjem. Če mu tega ne mo-remo nabaviti, je še vedno bolj zdrav lepo obtesan in z blagom prevečen zaboj, kot postelja star-šev.

Splah je postelja odraslega za dojenčka izredno neprimerna. Iz telesa odraslega izpuhtevalo ne-zdravi plini, otrok pride v dotik z zamazanem perilom, čisto tudi z raznimi turki, krastani in sil-nim. Kar vse mu je za zdravje iz-redno nevarno. Telo odraslega za-tudi tako greje, da se njegov or-ganizem nanj navadi in je pozne-

je brez takega »grelica« takoj pre-hlajen. Utrujena mati tudi zelo lahko tako zaspi, da dobi otroka podse, mu da komolec na nosta in silno ter ga kaj lahko zadušil.

Malo večji otroci imajo žal mnogokje le kot za pečjo za na-domestek postelje, drugod spet prostor ob bratu, sestri, kar vse nikakor ni niti zdravo, niti udob-no. Kajsi se atenuje v katerem drugem stanovanjskem prostoru, da lahko damo otroku svojo po-steljo, pe če še tako preprosto in poceni. Otroka, ki spita skupaj, dihat druga v druga, in če je morda eden od njih okučen s katerokoli boleznijo, je to najbolj direktna in najhitrejša okužba drugega. Nadalje je mnogokje otrokovo pokrivalo le nekaj za-krpanih sukenj, piščev, plesov la drugih oblačil, namesto rjuh pa je zamazane, zdavnaj odušje-žene slamnje ali šivana odelja. Matere, nikdar takol Pomislite, v koliko prahu in umazanije odetvate svojega otroka, ki mu selite vse dobro! Vse noč vdihava nezdrav vonj in vrkava prah, ki veje od oblačil in z njim bo-lezenske krali. Nič zato, če mu posteljeno z hodniki rjuhami, tudi zakrpane vam niso v sramo-to. Obesilni pa vas bo vsak, ki ve, da vam ni žal denarja, ki gre iz dohodkov za plačilo, otroci pa spijo po kotih, odeti v vse drugo kot s primernimi pokrivali.

Otrokova postelja ne sme biti prenekha, da se v njej otroku ne skrvi hrustenica. Zaglavje naj bo visoko le toliko, da mu glava ne visi nazaj, če leži postrani; vislje zglatje mu damo le, kadar kašlja ali ima težave pri dihanju. Pre-krbimo tudi, da ni preblizu peči, od koder se širi prevelika vročina ali preblizu slabo zaprtih oken, ki čisto povzročajo prepih. Če le mogoče, naj spi v prostoru, kjer ničesar več ne delamo, da je njegovo spanje čim bolj ne-vezljivo. Če mu spi v kuhinji, kjer je zrak prenasičen z natrizilnešimi vonji. Kjer to ni mogoče, prezračimo tak prostor zvečer. Čim dalje v jeseni naj spi otrok ob odprtem oknu.

Otrok bo mirno spal tudi takrat, če ne gre spat takol po večerji, oz. če je zgodaj večer in po večerji spravil še kakšno mir-no delo, »igrati kaj primernega ali čital knjigo, ki ga ni razbur-jala. Z otroci, ki ponoči kričijo v spanju, vstajajo, niso nikoli mirni, močijo posteljo, se potilo,

ali pa izredno malo spijo, pa mo-ramo čimprej k zdravniku, da ugotovi, če ni takšno otrokovo spanje dokaz živčnega ali druge-ga obolenja.

Papež proti ženski modi

Papež Pij XII. je dal te dni navodila katoliškimi škofom, naj nastopijo proti ženski mo-di, zlasti taki v polečnih me-secih, Trdi, da takšne obleke duhovno škodujejo, ker imajo puhujšiv vpliv na mladino. Jezi se zlasti na ženske, ki prihajajo celo v cerkev v ta-kih pomanjkljivih oblekah.

TRIDESET LET NA NOVOMESTKEM ODRU



Pri premieri Borovih Raztrganev so ob odprtem odru čestitali Stefki KRAMPLEJEVI za 30-letnico njenega dela na odru. Obi-skovalec gledališča Jo dobro poznajo, zlasti po osvoboditvi: Ru-tarica v Raztrganeh, Kantorica (Kralj na Betajnovi), gospa na-čelnikova (Sumljiva oseba), zamorska služkinja (Globoko so ko-renine), grajska gospa (Deseti brat) in zdaj spet kot Rutarica. Novomeščani znajo ceniti njeno prizadevanost in temperamento. Na sliki prizor iz Raztrganev: Stefka Krampelj kot Ru-tarica, Jože Zamljen (Rutar) in Pavlinova (Vida).

Splošno gradbeno podjetje »PIONIR« Novo mesto

sprejme takoj strojnega inženirja, strojnega tehnika in strojnega mojstra za delo na Direkciji ali na terenu. Prav tako potrebuje garažnega mojstra večletno prakso in verziranega skladiščnika za kovinarsko delavnico. Plača po dogovoru. Ponudbe s navedbo dosedanjega dela je treba poslati Direkciji, Novo mesto, Tavčarjeva ul. 12

Stane Gabrovce Bela krajina do naselitve Slovencev

Najlaže vežemo najdišča v mrežo cest, ki je vezala Belo krajino z dolino Krke in preko nje z Neviodunom in Praetorium La-c'corum, in na drugi strani pa po dolini Kolpe s Siskom. Premerstein in Rutar omenjata v svojem delu: Römische Strassen und Befestigungen in Krain slededč pot preko Bele kra-jine. Od ceste po dolini Krke se je v Soteski odcepila vicinal-na cesta na Meniško vas, Podkoren, Poljane, Crmošnjice, Brezje, Gaber, Kot, Ručetno vas in Rožanec, kjer se je križala s antično potjo, ki je vodila s Planine na Rožanec in od tod na Gradec. Na drugi strani je bila povezana s potjo, ki je le-žljala iz Rožanca preko Talejega vrha, Crnomlja, Adleščev, v dolino Kolpe in od tod na da-nasnji vs. Peter pri Mrežnici, ki kaže bogate ostanke rimske naselbine. Ta je morala biti važna postojanka na poti Senia-Siscia. Druga pot je držala iz Novega mesta čez Gorjance na Metliko in nato zopet proti Sv. Petru pri Mrežnici. Kljub tem domnevam in le slabo raziska-nim potom pa je bila Bela kra-jina v rimski dobi resnično le še provinca, umaknjena od glavnih poti in mestnih središč,

kamor se je sedaj preneslo glavno življenje. Zato je ra-zumljivo, da ne bomo našli v antični literaturi nobenega po-datka za belokranjske kraje, katerih imena bodo, če nas ne presenetli kaka ugodna najdba, ostala vedno prikrita. Najvaž-nejša rimska naselja so morala biti predvsem v Crnomlju, Rožancu, na Vinici, in v Otoku pri Podzemlju. Od tu imamo danes kamenite spomenike, vo-tivne are in nagrobnike, ki nam že na prvi pogled nudijo v okviru rimskih kamnitih spomenikov, najdenih na sloven-skem ozemlju, neverjetno enot-no podobo. Nagnete figure ne spomenikih s svojo strogo čel-no stoji, enakomerno razdelje-nostjo po prostoru, rustična iz-delava, nam kaže, da imamo tu opravka z ljudsko umetnostjo samoniklo nastalo v odrganem prostoru, umetnost, ki skriva ču-strotilirske pripovedujoče ele-mente. Podrobni študij bi nam po vsej verjetnosti razodel, da tudi idejni svet ni popolnoma rimski, ampak da ga bo treba razločiti še s starimi ilirsko-keltskimi usedlinami. Matres Panoniorum et Dalmatarum na votivni art iz Crnomlja (AIJ 484) so keltska religiozna pred-

stava, zanimiv trikotnik — žrtvenik z daritveno sceno v Sil-vanu (AIJ 486) je skrito najbrž kako domače božanstvo, je upodobljen kar na treh spomeni-kih (AIJ 487, 488, 490), nadalje obleka in še drugi elementi, ki jih bo opazilo izsolano oko raziskovalca. Danes pa je z godo-vinska provincialne rimske skulp-ture tako po svoji umetni kot idejni strani še nenapenja in ne moremo preko več ali manj splošnih domnev.

Nedaleč od Rožanca, v Judov-ju, kot pravijo ljudje kraju, je ohranjen relief na skali, ostanek Mitrovega svetišča. Upodob-ljen je Mitra, ki ubija b'ka zraven sta na lev in desni Ca-utes in Cautopates, nad njima pa Sol in Luna v doprnihi po-dobah. Cautesa delno pokriva pes, ki liže kri bika, ki ga je zabodel Mitras. Napis nam po-ve, da so relief postavili Ne-premagljivemu bogu Mitri brat-jer P. Aelli Nepos Proculus in Firminus Mantuani, ki je kopa-vo prvi svetovni vojni na tem prostoru, ni mogoč odkriti no-šnih novih ostanke več.

Tako je tudi za Belo krajino: zprisan Mitrov kult, ki pred-stavlja eno najzanimivejših po-glavlj, ne samo religiozne,

ampak iz splošno duhovnega življenja v tem času. Mitrov kult se začel pojavljati pri nas v drugem in tretjem stolet-ju. Frinesli so ga vojaki in se je zelo hitro razširil, ker je bil blizu tedanjemu splošnemu ob-čutju. Mitrov kult je izraz glo-vo-ne krize antičnega duhovnega sveta, ta pa zopet odmeva dol-go, nemirno in neustajeno go-spodarsko in politično podobo tedanje države. Ilirski cesarji tega časa so sicer znak vitalno-sti podvrženega ljudstva, duha rimske države pa seveda niso mogli rešiti. Polagoma že ču-timo preseljevanje. Slovensko ozemlje kot izrazito prehodno je moralo nujno biti pritegnje-no v ta vrlinec. Huni, Goti Langobardi gredo sedaj skoz-naša ozemlja. Proti Rimu se bojujoči barbar je zamenjal za Rim se borečega cesarja. Razli-ke pa ni bilo več velike.

Kljub prehodnosti slovenskega ozemlja pa imamo razmeroma le malo ostankev iz te dobe. Ob najvažnejši gotsko-longobardski nekropoli Kranja so druge naj-d-be komaj vredne omembe Ledvičaste pasne sponke, ki so jih našli v Gorjancih, so dokaz, da se tudi Bela krajina kljub precejšnji odmakljenosti od glavnih poti ni mogla izog-niti viharja preseljevanja. To je sedaj dokončno razbil etno-loško podobo ozemlja, kakršna je nastala z naseljitvijo Ilirov.

Po približno 1.800 letih je ozem-lje med Dravo, Kolpo in Jad-ranom, zasedlo ljudstvo, ki se je iz isto energijo, kot nekdanj: Ilirji zarilo po vseh dolinah. Posledo gričevja in višine so tedno voljo, da tega ozemlja nikdar več ne zapusti. Če da-nes arheološka znanost govori o etnogenezi in o spojitvi stare ilirske kulture z novo prineseno slovensko, je to v našem pri-meru tudi simbolično: usodna zemlja je združila dvoje ljud-ster z isto zvestobo.

Tudi najzgodnejši ostan-ki kulture in civilizacije iz prve do-be Slovencev v Beli krajini so nam le delno poznani. V Crnom-lju je bila odkrita vrsta grobov, katerih inventar je vsaj delno prišel tudi v ljubljanski muzej Tako imenovani obsenčni ob-ročki, to so neke vrste uhani ki so si jih stari Slovani zave-zovali ob sencih, nam povedo, da gre tukaj za značilen staro-slovenski okras. Po svoji obliki-obsenčni obročki so iz pre-že-tajobce bronaste žice, v katero je vdet zvončast obsek in tipa s stožastjo odeljenimi konci-lij moramo staviti v alpsko-keltsko grupo. To nas gotovo preseneča in pričakuje bi, da bo Bela krajina naslonjena na ravninski-panonsko kulturo Crnomajsko staroslovensko gra-divo pa je za sedaj tako osam-ljeno, osamljeno predvsem tudi v prostoru — saj z vse Dolenj-

ska, ki hrani tako čudovito ilirsko bogastvo, ne poznamo zdaj še nobenih staroslovenskih najdb — da smo še daleč od tega, da bi lahko rekli kakršno-koli zaključno besedo. Zanimivo je vsekakor, da ima Narodni muzej med šmarjovskimi inventarji, m iz Pragerjeve pome-šanih nekaj uhanov, tipa s koco-ko in košarico. Je torej vendar-le neka povezava med omenje-nimi tipi uhana in keltsko kul-turo, čeprav je za tipologa ne more biti? In končno smo na podlagi Šmidove objave Crnom-lju morali misliti, da imamo v Crnomlju žgane staroslovenske pokope. Novejše raziskave Na-rodnega muzeja so ugotovile, da so tudi v Crnomlju naši predniki pokopavali. Napačne Šmidove trditve je lahko razu-meti iz dejstva, da so na istem mestu ohranjeni tudi žgani ilir-ski grobovi.

Ce je ta kratki pregled pra-zgodovinsko-arheološke podobe Bele krajine bolj pregled tega-česar ne vemo, kot pozitivni prikaz, bi žele, da bi bil hkrati tudi obračun. Obračun, ob ka-terem se moramo zavedati, da še nismo popolnoma prebavili Pečnikov preteklosti in da nas takšne mnogo naporov, da iz Pečnikovega gradiva in lastnih raziskav zgradimo tako znan-stveno podobo svoje preteklosti, kot smo jo dolžni imeti kot kulturni narod in kakršno tuji

svet zaradi mednarodne važno-sti našega ozemlja tudi pričau-kuje. Zato pa je treba čuvati nad vsakim najmanjšim spome-nikom te naše preteklosti in to naj bo plemenita skrb Muzej-skega društva in Belokranjske-ga muzeja iz Metliki.

VAŽNEJŠA LITERATURA:

- Brodar, Das Paläolithikum in Jugoslawien, Quartet I. 1938.
 - Ložar, Neolitische stanovanjske jame na Vinomeru, Glasnik muzejskega društva za Slovenijo XXII-1941.
 - Ložar, Predzgodovina Slovenije, posebej Kranjske in luči zbir-ke Mekenburg, GMDS, 1934.
 - Heernes, Krainische Hügelne-kropolen der jüngeren Hallstattzeit, Wiener praehistorische Zeitschrift II. 1915.
 - Smit, Die Bronzezeit in Krain, Carniola II., 1909.
 - Smid, Altaltonische Gräber Krains, Carniola I., 1908.
 - Zupančič, Prazgodovinske to-plince železa na hribu Kučar-ju v Belokranjskem: Etnolog V-VI. 1933.
 - Zupančič, Arheološko pismo iz Belokranjskega, Etnolog VIII-IX. 1936.
 - Pečnik, Prazgodovinska najdi-šča na Kranjskem, Izvestja Mu-zejskega društva za Kranjsko.
 - Müller-Karpe, Das Krieger-grab von Villach. Festschrift für Rudolf Egger Bd. I, 1952.
- </